

ဒေါက်တာသန်းထွန်း မြန်မာ့သို့တာ | ထွန်း

ဒေါက်တာသန်းထွန်း

မြန်မာဆိုတာ

"သမိုင်းဆိုတာ မအ အောင်လို့သင်တာဖြစ်တယ်။ မြန်မာသမိုင်းဟာ ပုံပြင်
နဲ့ သမိုင်းခွဲမရအောင်တွဲနေတယ်။ စာသင်ကျောင်းတွေမှာ ဆရာနဲ့တပည့်တွေပါ
အဖြစ်အပျက်နဲ့ ပုံပြင်ကို မခွဲတတ်အောင်ရှိနေတယ်"

ဒေါက်တာသန်းထွန်း

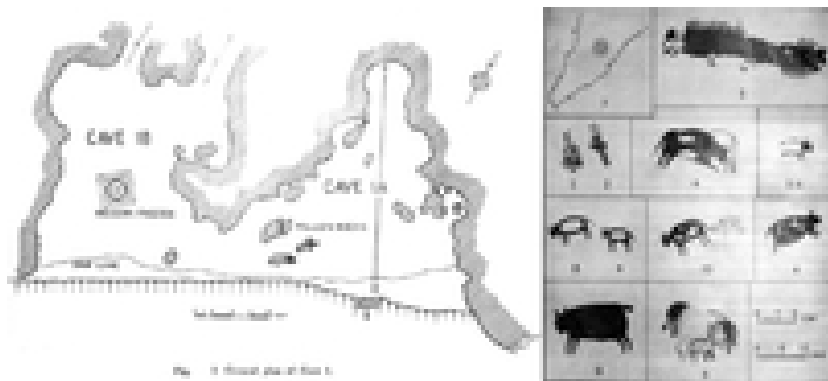
ဒီအကြောင်းအရာက နည်းနည်းတော့ လေးပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မြန်မာနိုင်ငံမှာနေတဲ့ မြန်မာ လူမျိုးတိုင်းသိထားသင့်တယ်ထင်လို့ ရှာဖွေလို့ရသမျှလေးတွေတင်ပေးလိုက်တာပါ။ တကယ် လို့ စိတ်ဝင်တစား လေ့လာလိုတဲ့သူများ ရှိခဲ့ရင်လည်း အချက်အလက်တွေ အလွယ် တကူ ရှာဖွေလို့ လွယ်စေရန် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ တော့ပစ်အောက်မှာ ရှိတဲ့ အကြောင်းအရာ အများစုကို မြန်မာ့သတင်းဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာအဖွဲ့ MyanmarISP ကနေ ရရှိပါတယ်။

၂၀၀၄ ခု၊ ဇူလိုင်လမှာ ပထမ အကြိမ် မုံရွေး စာအုပ်တိုက် အမှတ်စဉ် (၁၃၄) အဖြစ် ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိခဲ့တဲ့ ဒေါက်တာ သန်းထွန်းရဲ့ "မြန်မာ့ သမိုင်းပုံ" Myanmar History Told in Pictures စာအုပ်မှနေ "မြန်မာ အကြိုသမိုင်း" အခန်းကို ပြန်လည်ကူးယူ ဖော်ပြတာဖြစ်ပါတယ်။

shougon (mmcybermedia.com)

မြန်မာ့အကြံ့သမိုင်း (၁)

မြန်မာ့သမိုင်းကို သက်ကြီးစကား သက်ငယ်ကြား မဟုတ်တဲ့၊ သဘာဝ ယုတ္တိ မတန် တာတွေ ပုံပြင်သက်သက် ပြောခဲ့တာတွေကို ဖြုတ်ပစ်သင့်ပေမဲ့ မဖြုတ်ခဲ့တဲ့၊ ဖြည့်သင့် တာတွေကိုလည်း မဖြည့်ခဲ့တဲ့၊ ပုံပြင်နဲ့ သမိုင်းနဲ့ ခွဲမရအောင်တွဲနေတဲ့ သမိုင်းပုံပြင်တွေ မဟုတ်တဲ့၊ ဒီ မြန်မာ့မြေထဲကတူးဖော်ရရှိတဲ့ အထောက်အထားတွေကို ကိုးကားပြီး ရေးသား ထားတဲ့ "မြန်မာ့အကြံ့သမိုင်း" အကြောင်းကိုရသလောက် စုစည်းတင်ပြလိုက်တာ ဖြစ်ပါ တယ်။ ဒါတွေအပြင် ရှေးနှစ် သန်းပေါင်း များစွာက မြန်မာ့ မြေပေါ်မှာ ရှင်သန် နေထိုင်ခဲ့ကြ တဲ့ သတ္တဝါတွေနဲ့ ရေမြေတောတောင်အနေအထားနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အသစ်တွေ့ရှိချက်တွေ ကိုလည်း စုစည်းပေးထားပါတယ်။



ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်အနောက်ကုန်းလျှောက်က ပဒတ်လိုက်(ပြဒါးလင်း) အမှတ်(၁)မှာ နံရံဆေးရေး ရှိတယ်။ အဲဒီ အရုပ်တွေဟာ အရင်အနှစ် ၂၀,၀၀၀ က ၁၀,၀၀၀ အတွင်းရေးဆွဲ ခဲ့တာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

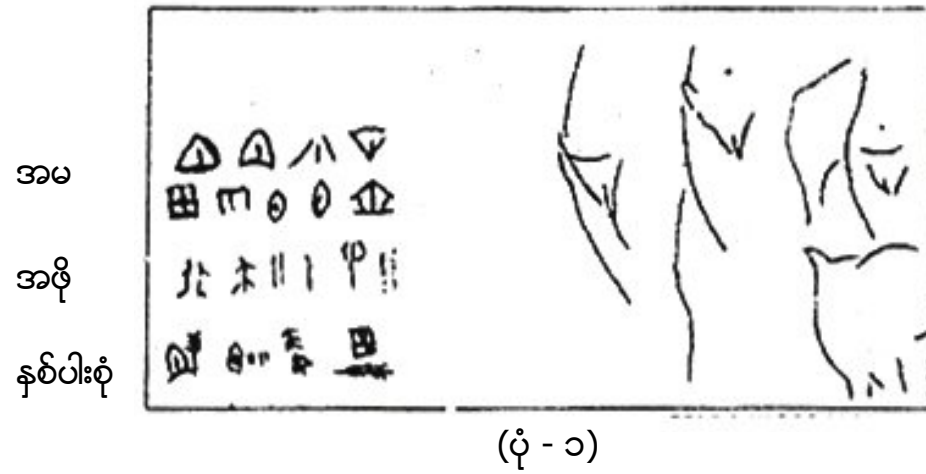
မြန်မာ့အကြံ့သမိုင်း လေ့လာရေးက နသေးတော့ ဒီမှာ တွေ့ ထားတဲ့ ကျောက်ဖြစ် ရုပ်ကြွင်းနဲ့ ကျောက်လက်နက်တွေကနည်းသေးတယ်။ ဒီတော့ရှေးလူတွေရဲ့အနေအထိုင် အစားအသောက် အခြေအနေတွေကို စုံအောင်မပြောတတ်သေးပါ။ တခြားကလေးလာ ပြီးသမျှနဲ့စပ်ဟပ်ပြီး သရုပ်ဖော်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။ အောက်ကလူဆင့်ကဲ ဖြစ်စဉ်ပုံမှာ မြန်မာဘက်က အညာသား ဆိုတာ ဂျာဗာလူ၊ ဘေဂျင်လူနဲ့ တတန်းတည်း ဟိုမိုအီရက်တပ်စ် (မတ်ရပ်လူ) အဆင့် ရောက်ပြီးပါပြီ။ သူနဲ့ ဆိုင်တဲ့ အထောက်အထားတွေအရ အရင် အနှစ် ၄၀၀,၀၀၀ က စပြီး ရှိနေပါပြီ။

တခြား ဒေသတွေမှာတွေ့ရတဲ့ လူတွေလိုပဲ အညာသားရဲ့ဘဝကိုလည်း နေရာဒေသ ဆိုင်ရာ သဘာဝအနေအထားက ပုံသွင်းပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တမျိုး ပြောရရင် သူနေရတဲ့ အပူပိုင်း တောထဲကစားလို့ ဖြစ်တဲ့ အပင်၊ အသီး၊ အရွက်၊ အခေါက်၊ အမြစ်တွေကို စားမယ်။ သူ့လိုပဲ အပင်တွေမှရတဲ့ အစာကိုစားတဲ့ (အခု မျိုးတုံးပြီ ဖြစ်တဲ့) အကောင်တွေကို လူက သတ်ဖြတ်စားမယ်။ ရေအိုင်ရေကန်တွေက ရေချိုငါးကို များစားမယ်။ အပူအအေး၊ မိုး၊ လေနဲ့ သတ္တဝါကြီးတွေရဲ့ အန္တရာယ်က ကင်းလွတ်အောင် ဂူထဲမှာ ခိုအောင်း နေမယ်။ သူ နေထိုင် ခဲ့တဲ့ နေရာက မြန်မာ အထက်ပိုင်း ဖြစ်လို့ သူ့ကို ခပ်လွယ်လွယ် အညာသားလို့ နာမည် ပေးထား ပါတယ်။ သူက မုဆိုးတံငါ ဖြစ်ပါတယ်။ တခြားအမျိုးက မိန်းမကို အတင်း ဖမ်းယူ လာပြီး အိမ်ရာထူထောင်မယ်လို့ ပြောနိုင်ပါတယ်။

တကယ်က ရန်သူလာတိုက်ပြီဆိုလျှင် မိန်းမတွေကပြေးရပန်းရတယ်။ ရန်သူအသာရပြီ ဆိုရင် အထီးကိုသတ်၊ အမကိုသားမယား ပြုမြဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် ရှေးလူတွေဟာ ကိုယ့်အမျိုး ထဲကမိန်းမကိုမယူဘဲ အမျိုးလွတ်တဲ့ မိန်းမကိုခိုးယူ ပေါင်းသင်းတယ်လို့ ပြောနိုင်ပါတယ်။

ရှေးဦး လူတွေရဲ့ မိသားစုမှာ အမျိုးသမီးက ထားရာမှာနေဆိုသလို အောက်တန်းကျတဲ့အနေ မျိုးနေရတယ်လို့ ထင်ရင် မှားမယ်။ လင်မယား ဖြစ်တဲ့ အခါ ကိုယ်စီကိုယ်ငှက်ကိုယ်စွမ်းရာဝင်ပြီး အိမ်ထောင်ဝန်ကို ထမ်းကြရမယ်။ သားမယား အသားစားရဖို့ လင်ယောက်ျားက အမဲ လိုက် တယ်။ သားကောင်က အမြဲလိုသလောက် သတ်ရမယ် မဟုတ်ပါ။ မယားက တောလည်ပြီး စားကောင်းမယ့် အသီးအရွက်၊ အခေါက်အမြစ်နဲ့ငှက်ဥရှာပေးပါမှ နေ့စဉ်မှန်မှန် စားသောက် ရမှာ ဖြစ်တယ်။ ပြီးတော့ မိန်းမက မျိုးဆက်သစ် ရအောင် ကလေး မွေးပေးတယ်။

ဒီလို ကိုယ်စီကိုယ်ငှက်စွမ်းရာက အမှုထမ်းတာကို ခါတိုင်းပြောနေကျ တာဝန်ဝေထားတယ်လို့ ပြောရင် အတိအကျမမှန်ပါ။ လင်ရောမယားပါပူးတွဲပြီး မိသားစုအစားအစာနဲ့ အန္တရာယ် ကင်းဖို့တာဝန်ယူကြတာဖြစ်တယ်။ အဲဒါအပြင် အမျိုးသမီးကြောင့်လူတိုးပွားတယ်။ လူများရင် လုပ်သားများလာမယ်။ လက်နက်ကိုင်ပြီး ရန်အန္တရာယ်ကို တွန်းလှန် ပေးမယ့်သူပိုများလာ မယ်။ ဒါကြောင့်သားမွေးပေးသူကိုတလေးတစားထားပြီး ဆက်ဆံမယ်လို့ တောင် ယူဆစရာ ရှိပါတယ်။ သူ့ကြောင့် မိသားစုဟာကြီးထွားပြီး အားကောင်းလာပါတယ်။ ဂူနံရံမှာ အမျိုးသမီး ကဏ္ဍကို တလေးတစား နေရာပေးထားပုံကို တဘက်စာမျက်နှာမှာပြထားပါတယ်။



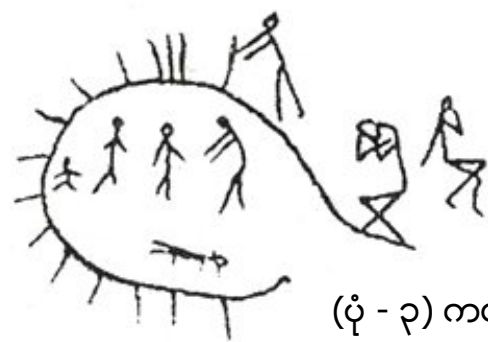
(ပုံ - ၁)

ကိုယ်ဝန်ရှိတဲ့ မိန်းမကို ဂရုတစိုက် စောင့်ရှောက်ပြီး သားဖွားတဲ့အခါ အသေအပျောက် နည်းအောင် ဂရုစိုက်မယ်လို့တောင် မှန်းဆနိုင်ပါတယ်။ (ပုံ - ၂)



(ပုံ - ၂) ကိုယ်ဝန်အရွယ် အဆင့်ဆင့်နဲ့ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိန်းမတွေ

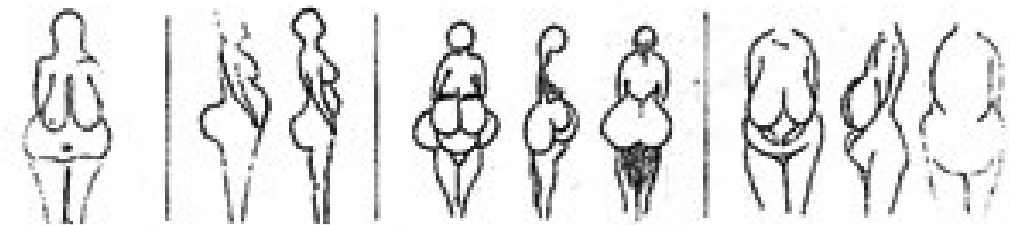
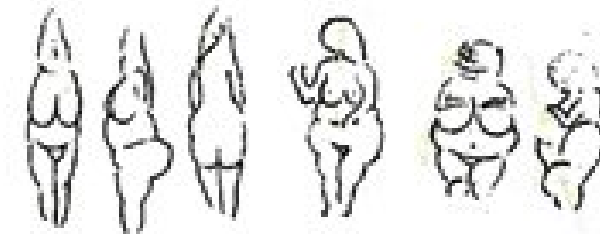
သားသမီးငယ်ငယ်နဲ့သေရင်လူတစ်စုလုံးအတွက် ဝမ်းနည်းစရာဖြစ်တယ်လို့ ယူဆကြပါတယ်။



(ပုံ - ၃) ကလေးအလောင်းကို မြေချသင်္ဂြိုဟ်ပုံ

အမျိုးသမီးပုံ အငယ်လေးတွေကို (မလှပေမယ့်) ဗိနပ်စ် ခေါ်ကြတယ်။ ဒီပုံလေးတွေက ခေါင်းသေးသေး၊ မျက်နှာမဝီမသာ၊ လက်သေးငယ်ပြီး ရင်၊ ဗိုက်နဲ့တင်ပါးဆုံ အဆမတန် ကြီးတာကို တွေ့ရတတ်တယ်။ လိင်ကိုလည်း ထင်ရှားပေါ်လွင်စေတယ်။ ကျောက်ဟောင်းခေတ် လူတွေ နေထိုင်ခဲ့တဲ့ အရပ်တွေမှာ ဗိနပ်စ်ကို ရုပ်လုံး ရုပ်ပြား နံရံဆေးရေး အမျိုးစုံ တွေ့ရတတ်ပါတယ်။ ကျောက်ဟောင်းကာလက လူတွေဟာအင်မတန်လိုလား တမ်းတကြပုံ ပေါ်ပါတယ်။ (ပုံ - ၄)

ဆဗိဂနနိ ဗိနပ်စ် လော့ဆယ် ဝေါလဲန်ဒေါ့စ်



အန်တာ စစ်စတာနိတ၊ ပြီမလဒီ၊ ခြုံခို မိန်းမ၊ လက်စပူရှ၊ ကိုစတီယဲန်ကီ

မြန်မာမြေက မုဆိုး တွေဟာ တောကျွဲ၊ မွေးရှည်ဆင်၊ ရေခဲ သမင်နဲ့ ဝက်ဝံလို အကောင်ကြီးတွေကို သတ်ခွင့်ရမယ်ထင်ပါနဲ့။ အဲဒီ အကောင်တွေက သမပိုင်းဖုံမှာမှ ရှိတတ်တာ မျိုးပါ။ ဒီမှာလည်း အခု ကျွဲ၊ နွား၊ ကြွဲ၊ ဆင်၊ ဆိတ်၊ မြင်း၊ သမင် ဆိုတဲ့ သတ္တဝါ တွေရဲ့ အထက် ရှေးသတ္တဝါကိုပဲ ကိုယ်နဲ့ နီးစပ်တဲ့ တောထဲမှာ လိုက်လံ ဖမ်းဆီး သတ်ဖြတ်ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ တချို့အကောင်ရဲ့ပုံကို ပဒတ်လိုက် (ပြဒါးလင်းဂူ) အမှတ် (၁)ရဲ့ အလယ်နံရံမှာ တွေ့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့် အနောက် ကုန်းလျှောက် ပဒတ်လိုက် (ပြဒါးလင်း) အမှတ် (၁) မှာ နံရံ ဆေးရေး ရှိတယ်။ အဲဒီ အရပ်တွေဟာ အရင်အနှစ် ၂၀,၀၀၀ က ၁၀,၀၀၀ အတွင်း ရေးဆွဲ ခဲ့တာတွေ ဖြစ်ပါတယ်။

ရှေးဟောင်း ကာလက လူရိုင်းတွေ သုံးတဲ့ လက်နက် ဆိုရင် ကျောက်သက်သက် မဟုတ်ဘဲ၊ သစ်သား တင်းပုတ်တွေ၊ ဝါးချွန်တွေ၊ လောက်လွှဲတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျောက်ဟောင်း ကိရိယာကို ခေတ်ကိရိယာနဲ့ ရှင်းပြမှ ဒါတွေကို ဖြစ်အောင် ဘယ်လိုလုပ်ပြီး၊ ဘယ်လို အသုံး ချမယ်ဆိုတာ မှန်းဆနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

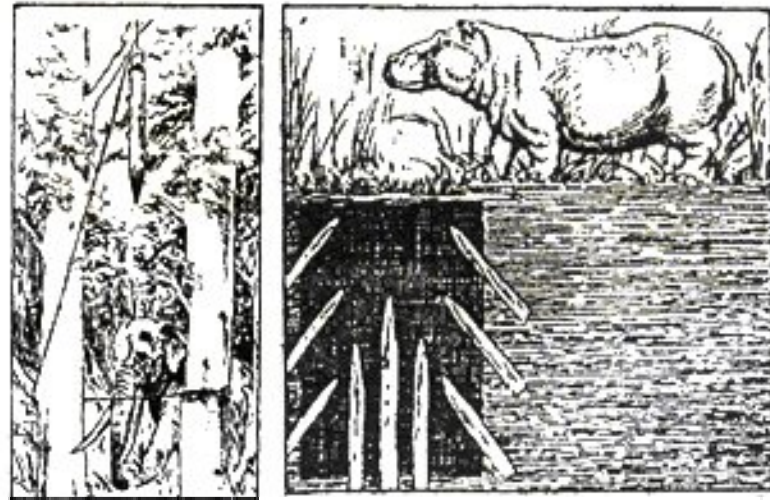
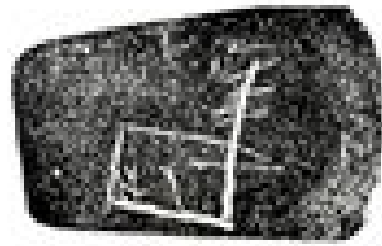
စင်းလုံးချော သွေးထားတဲ့ လက်ပုဆိန်တစ်ခုကို ချင်းတွင်းမြစ် အနောက်ဘက်ကမ်း မုံရွာ တဖက် မိုးကြိုးပြင်မှာ (ကောက်) ရတယ်။ အဲဒီ ကျောက်ဖိစပ်ဖူး လက်နက်မှာ ကျောက်သစ် ကာလ လယ်သမား၊ ယာသမားဟာ သားငါး စားရဖို့ မုဆိုး တံငါ တပိုင်း လုပ်နေရတုန်း ဆိုတဲ့ သက်သေခံချက် တစ်ခုကို တွေ့ရတယ်။ လေးမြားကို မိုးများက မိုးပါး ကာလ ကို အကူး၊ အရင် အနှစ် တသောင်း အထက်ကပဲ တီထွင် သုံးစွဲခဲ့ကြတာ ဖြစ်လို့ အမဲလိုက်ရာမှာ ရှေးကထက် ပိုပြီး ကျင်လည်လို့ သားကောင်အရ များမယ်။

အခုလို ခေတ်ကာလ ရောက်တော့ ရန်ဖြစ်ကြရင်လည်း နှစ်ဖက်စလုံး လေးမြား စွဲကိုင်ပြီး တိုက်ခိုက်ကြမယ် ထင်ရပါတယ်။ မြန်မာ တံငါ တွေဟာ ကနေ့ထိ ကျောက်ခေတ်ဟောင်းက တံငါတွေ သုံးခဲ့တဲ့ ဝါးယက်သွဲလို ငါးဖမ်း ကိရိယာတွေ သုံးနေကြဆဲ ဖြစ်တယ်လို့ ယူဆ ပါတယ်။ အဲဒီ ကိရိယာ တွေက ကြမ်း၊ ခရာ၊ ဆင်လိမ်၊ ဆောင်း၊ ဆုတ်ကပ်၊ ဒိုင်းဝန်း၊ မင်း၊ ပက်ခွံပုံ၊ ရင်ကွဲမြူး အစရှိသဖြင့် ဖြစ်ပါတယ်။

ကျောက်ခေတ်သစ် တော်လှန်ရေး စပြီး ဆိုရင် လူတွေဟာ လွင်ပြင်မှာ ရှိတဲ့ သစ်တောကို ခုတ်ထွင်ပြီး စိုက်ခင်းတွေ လုပ်တယ်၊ ရွာတည်တယ်၊ တိရစ္ဆာန် မွေးတယ်။ အနောက် အာရှမှာ ဆိုရင် ကျောက်ခေတ်သစ်ဟာ အရင်နှစ် ၉၀၀၀ က ၅၀၀၀ အထိ ရှည်ကြာ ခဲ့ပါတယ်။ မြန်မာမှာ ဆိုရင် အရင် အနှစ် ၈၀၀၀ လောက်က ဆန်ကို စိုက်ပျိုး စားသောက် ကြမယ်လို့ ထင်ရတယ်။ ပြီးတော့ ကျောက်သစ် ကာလဟာ အရင် အနှစ် ၃၀၀၀ အထိ ရှိနေ သေးတယ်လို့ ထင်ရတယ်။ အပင် စိုက်တာနဲ့ အကောင် မွေးတာ ဘယ်ဟာက အရင် ကျသလဲ ပြောဖို့ ခက်ပါတယ်။ ပြိုင်တူလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။



ချင်းတွင်းမြစ်အနောက်ဘက်ကမ်း၊ မုံရွာတစ်ဖက်ရှိ မိုးကြိုးပြင်မှာ
(ကောက်ရတဲ့) ကျောက်ပုဆိန်ပေါ်မှာ ထင်ထင်ရှားရှား
ရေးခြစ်ထားတဲ့ သုတ်ကိုင်း ထောက်ချောက်ပုံ



မိုးကျလုံ

ဝှက်ကျင်း



လေးသည်ချင်းတိုက်ကြပုံ



ငါးတွေအများကြီးထပ်ဆွဲထားပြီး
အပေါ်ဆုံးက ထုံးရည်ကြည်
အခါခါဖုံးလို့ တစ်ကောင်မျှ
အပီအသပုံမပေါ်တော့ပါ



သားရေလှေ



ဝေလငါး



ပင်လယ်ဖျံ

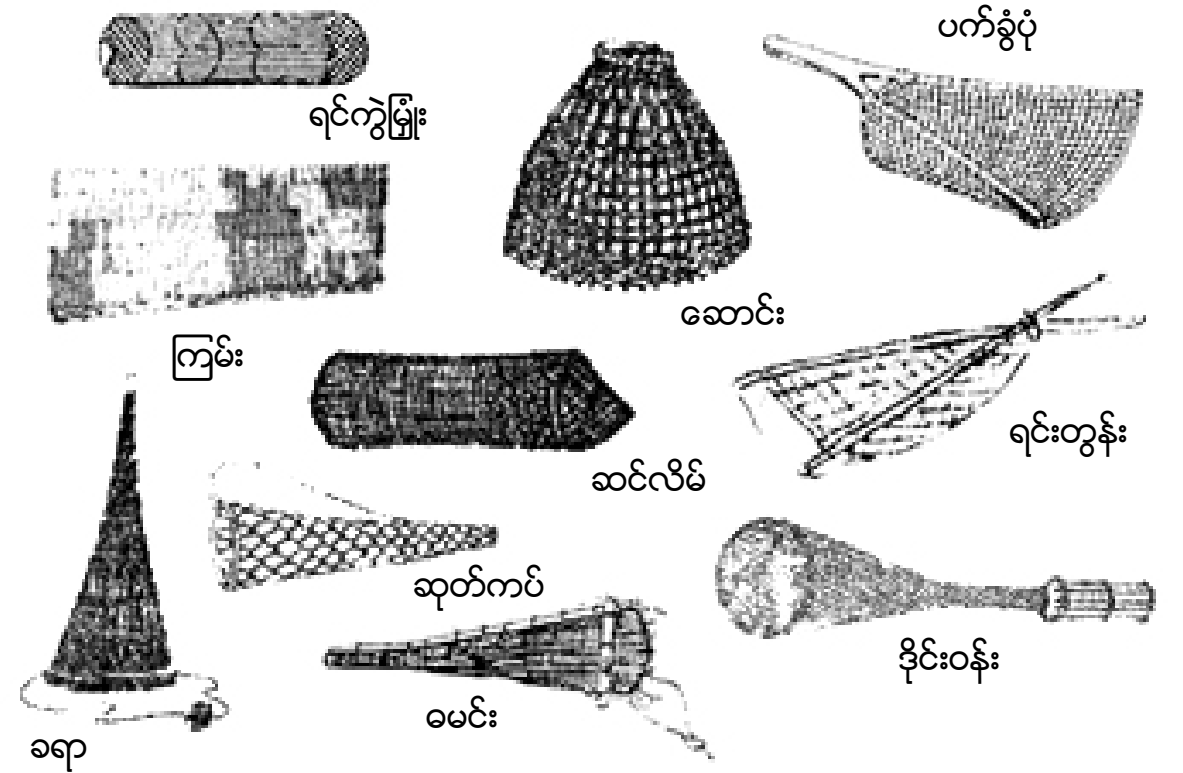


ထရောက်

(ဆာစွန်မျိုးဝင်ရေချိုငါး)



သစ်ခေါက်လှေပေါ်က ငါးကို မှိန်း/ငါးချွန်နဲ့ ထိုးဖို့စောင့်နေပုံ



ရင်ကွဲမြိုး

ပက်ခွံပုံ

ကြမ်း

ဆောင်း

ဆင်လိမ်

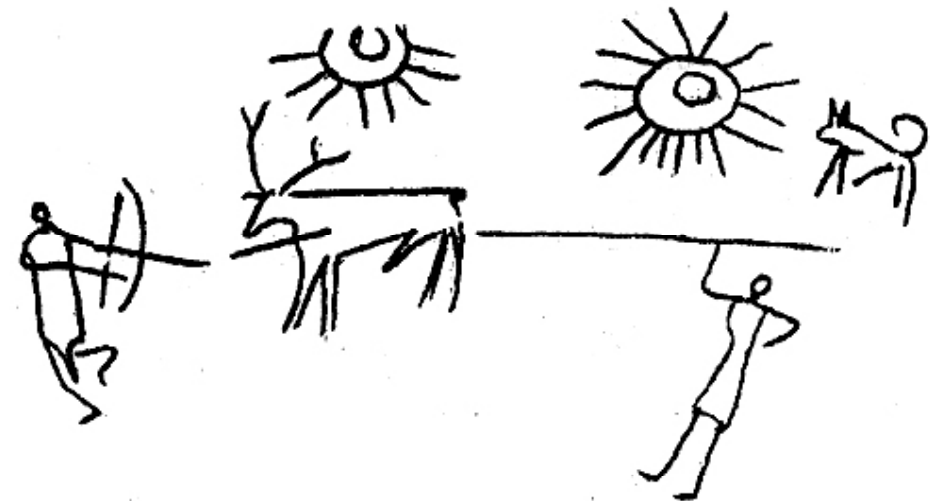
ရင်းတွန်း

ဆုတ်ကပ်

ခိုင်းဝန်း

မင်း

ခရာ



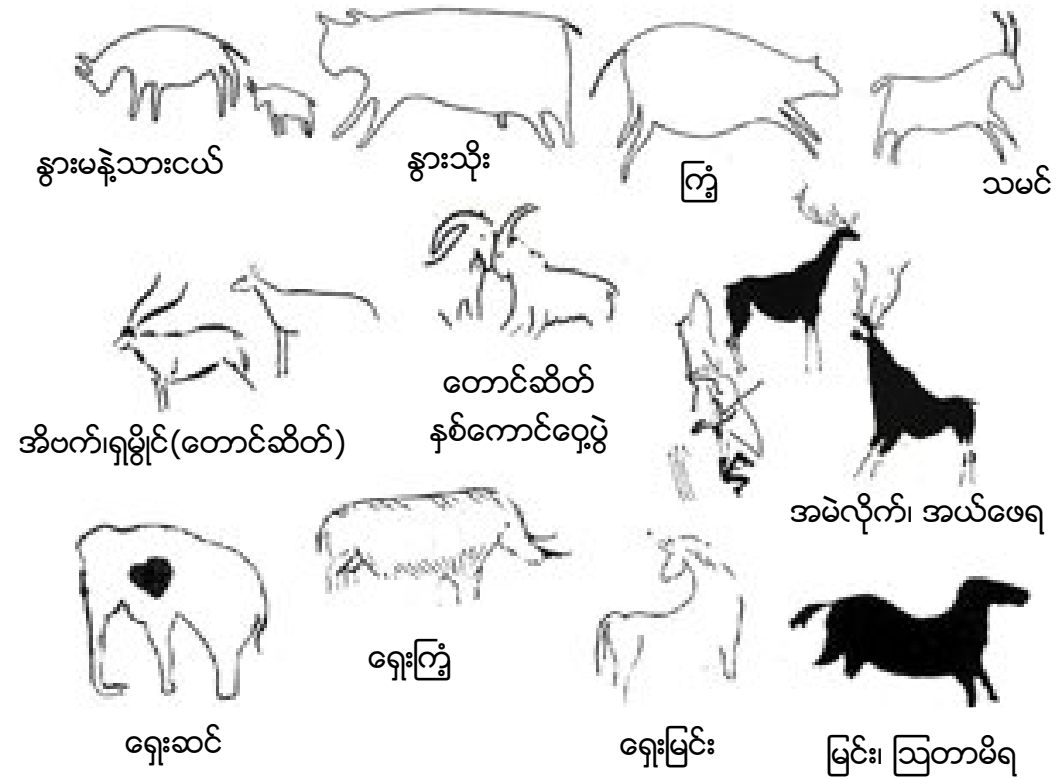
သမင်ကို လေးသမားယောက်ျားက လှံကိုင်မိန်းမ၊ ခွေးအကူအညီနဲ့ ဖမ်းယူပုံ
(နေနှစ်စင်း အမိပွယ်က ပထမတစ်ရက်ပစ်၊
ဒုတိယတစ်ရက်မှ အသေကောင်ကိုရှာလို့ရတယ်လို့ ရည်ညွှန်းပုံရပါတယ်)

တိရစ္ဆာန် မွေးတဲ့ ရက်စဉ် သမိုင်းကို ကြည့်ပါ။

လူမွေး တိရစ္ဆာန် အစောဆုံး စနိုင်တဲ့ ကာလ၊ ဒေသ အရင်နှစ်

ခွေး	၁၄၀၀၀	ပါလေဂဝရ၊ အီရန်
သိုး	၁၁၀၀၀	ဖိလစ်ပိုင်၊ အီရတ်
နွား	၉၇၀၀	အနောက်သဲကန္တာရ၊ အီဂျစ်
ဆိတ်	၉၅၀၀	အလိကို့စ်၊ အီရန်
ဝက်	၉၀၀၀	ကယိုနု၊ တာကီ
ပူး	၈၀၀၀	အယကုချိုချို၊ ပီရူ
ပိုးကောင်	၅၅၀၀	စိယင်ထွန်း၊ တရုတ်
လမ	၅၅၀၀	အဲန်ဒီယန်ကုန်းမြင့်၊ ပီရူ
မြည်း	၅၀၀၀	နိုင်ငံမြစ်ဝှမ်း၊ အီဂျစ်
ဘို့နှစ်ဘို့ ကုလားအုတ်	၅၀၀၀	တောင်ပိုင်း ရုရှ
ဘို့တဘို့ ကုလားအုတ်	၅၀၀၀	စဥဒါ၊ အာရှ
မြင်း	၅၀၀၀	ယူကရိန်း၊ ရုရှ
ပျား	၅၀၀၀	နိုင်ငံမြစ်ဝှမ်း၊ အီဂျစ်
ကျွဲ	၄၅၀၀	အိန္ဒိယမြစ်ဝှမ်း၊ ပါကစ္စတန်
ဘဲ	၄၅၀၀	အနောက်အာရှ
ယက် (မွေးရှည်နွား)	၄၅၀၀	တိဘက်
ကြက်	၄၀၀၀	အိန္ဒိယမြစ်ဝှမ်း၊ ပါကစ္စတန်
ကြောင်	၃၆၀၀	အီဂျစ်
ဆင်	၃၅၀၀	ဟရပူ၊ ပါကစ္စတန်
ငန်း	၃၅၀၀	ဂျာမနီ
ရေခဲသမင်	၃၀၀၀	ပရိတ်စ်ချိုင့်ဝှမ်း၊ ဆိုင်ဗေရီယ

ဟာရစ် ၁၉၈၅၊ ၁၆၄၊ ပီဇော့ ၁၉၅၂၊ ၁၅၇



စိုက်ခင်းအစောဆုံး စနိုင်တဲ့ ကာလ၊ ဒေသ အရင်နှစ်

အစေ့နှစ်ခြမ်းကွဲ ပဲအမျိုးမျိုး	၈၅၀၀	ဂျာမီ၊ အီရတ်
သစ်တော်သီ/ပန်းသီး	၈၅၀၀	ရှုတ်လ်ဟုယုတ်၊ အနောက်အာရှ
ဂျုံ	၈၀၀၀	ဂျာမီ၊ အီရတ်
စပါး	၈၀၀၀	အရှေ့တောင်အာရှ
ဘာလီ	၆၀၀၀	ဖယုမ်၊ အီဂျစ်
ဆပ်၊ လူး၊ နံစားပြောင်း (Millet)	၅၀၀၀	ဂျမ်ဒီနာ့စရ၊ အီရတ်
စပါး (ဆည်ရေသောက်)	၃၀၀၀	ပီယက်နမ်၊ အရှေ့တောင်အာရှ

အရေးပါတဲ့ လက်နက်ကိရိယာနဲ့သုံးစားကုန်ပေါ်ဦးစ ကာလဒေသ အရင်နှစ်

ခြင်းတောင်း	၁၀၉၀၀	ရှုလိဒါဂူ
လေးမြား	၁၀၀၀၀	ရှုတဲလ်ဟုယုက်၊ အနောက်ဘက်အာရှ
သားရေအိတ်	၁၀၀၀၀	အနောက်အာရှ
ထန်းရေ	၁၀၀၀၀	မြန်မာအလယ်ပိုင်း၊ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း
ထန်းလျက်	၁၀၀၀၀	မြန်မာအလယ်ပိုင်း၊ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း
အိုး၊ ကရွတ်ခွေ	၈၈၀၀	ရှုတဲလ်ဟုယုက်၊ အနောက်အာရှ
ပေါင်မုန့်နဲ့ ဘီယာ	၈၅၀၀	ကောက်ပဲဖြစ်ထွန်းတဲ့ နေရာတိုင်း
ကော်ဇော	၇၆၉၀	အနောက်အာရှ
ပင်လယ်ကူးလှေ		ခိရောက်တီယ၊ ဆိုင်ပရပ်စ်
ပိနပ်စ် (အဆီထူတဲ့ရင်သား)		
ပိုက်သား၊ တင်ဆုံသားကြီး		

ကြီးနဲ့ အရုပ်ငယ်	၁၀၀၀၀	အာဖရိက၊ အာရှ၊ ဥရောပအနှံ့
ချည်ငင်အထည်ရက်	၆၅၀၀၀	ဖယုမ်၊ အီဂျစ်
ချည်ထည်	၆၅၀၀၀	ဖယုမ်၊ အီဂျစ်
မြေစိုက်ရက်ကန်း	၆၅၀၀၀	အီဂျစ်
အိုးထိန်းစက်	၅၂၅၀၀	အူ၊ ကုရန်
ဘီးတပ်လှည်း	၅၀၀၀	အနောက်အာရှ
နို့စားနွားမခြံ	၅၀၀၀	အနောက်အာရှ
ရိုးရာနတ်ကိုး (ပုံတူခေါင်း)	၅၀၀၀	အနောက်အာရှ
နွားဆွဲထွန်	၅၀၀၀	ဟမာဂီယ၊ ရုမေနီယ
လုံးထွင်းလှေ	၄၀၀၀	ဒိန်းမတ်
နို့စားနွားမခြံ	၃၀၀၀	ဥရောပ



မြန်မာ့ဓလေ့ (Myanma Culture)

မြန်မာ့သမိုင်းအကျဉ်း (Myanma History in Brief) (၁)

The WAVES မဂ္ဂဇင်း Vol 4, September, 2006 မှ ဒေါက်တာသန်းထွန်းရဲ့ "မြန်မာ့ဓလေ့ Myanma Culture (မြန်မာ့သမိုင်းအကျဉ်း Myanma History in Brief)" ကို ပြန်လည်ကူးယူ ဖော်ပြတာဖြစ်ပါတယ်။

အကြိုသမိုင်း။ ။ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံဟုခေါ်သော နေရာတွင် ယခင်အနှစ် ၄၀၀,၀၀၀ လောက်က လက်နက်ကို အသုံးပြုတတ်ပြီဖြစ်သော ရှေးလူများနေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ရာသီဥတုမှာ ယခု အခါထက် ပို၍အေးသည်။ မိုးမှာ၊ ယခုထက် သုံးဆယ့် ခြောက်ဆယ့် ပိုသဖြင့်၊ မိုးစွေကာလဟု ခေါ်ရပါသည်။ ယခင်အနှစ် ၂၀၀,၀၀၀ လောက်မှစ၍ ထိုရှေးလူများသည် လက်နက် လုပ် တတ်သော အဆင့်သို့ ရောက်လာသည်။ အလွန်အေးသော မြောက်လေကို ကြောက်သဖြင့်၊ တောင်စောင်းများ၌ တောင်ဘက်သို့ အပေါက် လှည့်သော ဂူများတွင်သာ နေကြသည်။ ယခင်အနှစ် ၄၀,၀၀၀ လောက်မှ စ၍ လူအစစ်များ ဖြစ်လာ ကြသည်။ မွန်ဂိုလွိုက်မျိုး ဖြစ်ပါ သည်။ ရာသီဥတုမှာ ယခင်အနှစ် ၁၀,၀၀၀ မှ စ၍၊ တဖြည်း ဖြည်း ယခု ရာသီဥတုမျိုး ဖြစ်လာ ပါသည်။ ယခင်အနှစ် ၁၁,၀၀၀ ခန့်က၊ ထိုသူများ နေခဲ့သော ပြဒါးလင်းဂူတွင် သူတို့ ရေးဆွဲခဲ့ သော ကျောက်ခေတ်ဟောင်း နံရံ ပန်းချီကား တို့ကိုတွေ့နိုင်ပါသည်။ ယခု ဆင်၊ ဝက်၊ သမင် တို့နှင့် တူသော ပုံများ၊ အရိုးသာ ဖော်ပြသော ငါးနှင့် လက်ဝါးပုံများကို ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ဂူတွင်း မှ မြင်ရသော နေထွက်ပုံမှာ၊ ရှုခင်းကား ဖြစ်မည်ထင်ရပါသည်။

ယခင်အနှစ် ၉,၀၀၀ မှ ၃,၀၀၀ အထိ ကျောက်သစ် ကာလ အတွင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် တိရစ္ဆာန် မွေးမြူရေး စတင်ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ မြစ်ဝှမ်းမြေပြန့်တွင် ရွာများတည်၍၊ အိမ်ဆောက် ကာ နေထိုင်ကြပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်ခေတ်ကာလ နောက်ပိုင်းတွင် အိုး လုပ်တတ်သည်။ လေးသောဝန်ကိုဆွဲရန် လှည်းနှင့်နွားရှိလာသည်။ လက်နက်တွင်လေးနှင့်မြား ပေါ်လာသည်။

အစသမိုင်း။ ။ ယခင်အနှစ် ၃,၀၀၀ လောက်မှစ၍ မြို့တည်သောအဆင့်သို့ ရောက်လာပါ သည်။ အစောဆုံးဟုထင်ရသော မြို့မှာ၊ ယခု ကုမဲမြို့ အနီးရှိ မိုင်းမော မြို့ဟောင်းဟု ခေါ် သောမြို့ဖြစ်ပါသည်။ ယခင်အနှစ် ၂,၁၀၀ ကမြို့ဟုယူဆသည်။ ထိုနောက်ယခု တောင်တွင်း ကြီး မြို့အနီးရှိ ဝိဿနိုး မြို့ဟောင်းဟုခေါ်သော မြို့ဖြစ်သည်။ ယခင်အနှစ် ၂,၀၀၀ က မြို့ဟု

ယူဆသည်။ ယခု ဝက်လက်မြို့ အနီးရှိ ဟန်လင်း မြို့ဟောင်းမှာ ယခင်အနှစ် ၁,၇၀၀ မှ မြို့ဖြစ်သည်။ မော်ဇာအနီး သရေခေတ္တရာ မြို့ဟောင်းမှာ ယခင် အနှစ် ၁,၆၀၀ က မြို့ဖြစ်သည်။ သရေခေတ္တရာမြို့တည်သူများကို ပျူလူမျိုးဟု ခေါ်ပါသည်။

မြန်မာ့သမိုင်းအကျဉ်း (Myanma History in Brief) (၂)

ပျူခေတ်။ ။ ပျူလူမျိုးများသည် ယနေ့ မြန်မာတို့နှင့်အမျိုး တူသောအုပ်စုတစု ဖြစ်ပါသည်။ ပျူတို့ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံခေါ်သော နေရာကို မြန်မာတို့ထက် စော၍ ရောက်ရှိနေထိုင်သူများ ဖြစ်ပါ၍၊ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းမြေပြန့်တွင်နေသည်။ အိန္ဒိယမှရောက်လာသော သာသနာ ပြုတို့ ကျေးဇူးဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓသာသနာကိုရယူလျက် ပျူဘာသာစကားကို အိန္ဒိယ အက္ခရာများအသုံးပြုကာ စာရေးနည်းပညာကို ခရစ်(၇)ရာစုမှစ၍ တတ်မြောက်လာ ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းတွင် ခရစ် (၄) ရာစု နှစ်မှ စ၍ (၉) ရာစုနှစ် အထိကာလကို ပျူခေတ်ဟု ခေါ်သည်။

မွန်လူမျိုး။ ။ ဧရာဝတီ မြစ်ဝ၊ စစ်တောင်း မြစ်ဝနှင့် သံလွင်မြစ်ဝဖြစ်သော မုတ္တမဝန်းကျင် နေရာများတွင် ယနေ့ ဗီယက်နမ်နှင့် ကမ်ဗူချတွင် နေသူတို့နှင့် အမျိုးတူသော မွန်လူမျိုးသည် ခရစ်နှစ်မပေါ်မီကပင် လာရောက်နေထိုင်ကြသည်။ ပျူလူမျိုးကဲ့သို့ပင် အိန္ဒိယဓလေ့ကို လက်ခံ၍ ဗြာဟ္မဏသာသနာဝင်နှင့် ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်များဖြစ်လာ၍၊ ခရစ်(၈)ရာစုနှစ်လောက် တွင် စာရေးနည်းပညာကို တတ်လာသည်။ ပျူတို့နှင့်အတူ မွန်တို့ကို နန်ကျောင်တို့က ခရစ် (၉) ရာစု နှစ်ဝက်ခန့်တွင်လာရောက်တိုက်ခိုက်၍ ပျူမြို့တော်၊ မွန်မြို့တော်တို့ကို ဖျက်ဆီး သည်။ ပျူနှင့်မွန်တို့၏ နိုင်ငံရေးတန်ခိုးကျဆင်းပြီးသည့်နောက်မှာ၊ ခရစ်(၉)ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်း တွင် မြန်မာလူမျိုးတို့ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း မြေပြန့်သို့ဝင်ရောက်လာကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပျူဓလေ့၊ မွန်ဓလေ့ကို မြန်မာတို့ ရရှိလျက်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ရောက်ရှိလာပြီး နောက်မှ မြန်မာတို့ ဗုဒ္ဓသာသနာဝင်များ ဖြစ်လာကြသည်။

မြန်မာလူမျိုး။ ။ မြန်မာတို့သည် တပိန်မြစ်ဟု ခေါ်သော မောမြစ်ညာ ဒေသတွင် နေထိုင် ခဲ့ကြ၍ ခရစ် (၉) ရာစု နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ရှမ်းကုန်းမြင့်မှ မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း မြေပြန့်သို့ ဆင်းလာနေထိုင်ကြသည်။ ပထမကျောက်ဆည်နယ်နှင့်မင်းဘူးနယ်များကို သိမ်းယူပြီးနောက် ပုဂံကို ဗဟိုပြု၍ နိုင်ငံတည်ထောင်သည်။

ဗုဒ္ဓ သာသနာဝင်များ ဖြစ်လာသည်။ ခရစ် (၁၁) ရာစု နှစ်လယ်ခန့်တွင် အားကောင်းသော နိုင်ငံကို တည်ထောင်နိုင်ကြသည်။ ထိုအခါမှ စ၍ မြန်မာစကားကို အိန္ဒိယမှ ရောက်လာသော အက္ခရာကိုသုံး၍စာရေးတတ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာအဆောက်အအုံများစွာတည်ဆောက် ခဲ့သည်။ ပုဂံခေတ်ခေါ်သော ခရစ်(၁၁)ရာစုနှစ်နှင့် (၁၃)ရာစု နှစ်များအတွင်း ကျောက်စာ များစွာ ရေးထိုး ခဲ့သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပုဂံခေတ်ခေလေ့ကို ကောင်းစွာသိရှိ နိုင်ပါသည်။ ခရစ် (၁၃) ရာစု နှစ်အကုန်တွင် မွန်ဂိုတို့ ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်သဖြင့် ပုဂံနိုင်ငံ ပျက်စီးရပါသည်။

ပုဂံ ပျက်စီး ပြီးနောက် ခရစ် (၁၄) ရာစု နှစ်အတွင်း၌ ပင်းယသည် မြို့တော်ဖြစ်လာသည်။ ထို့နောက် စစ်ကိုင်းလည်း မြို့တော်ဖြစ်လာသည်။ နောက်ဆုံး ၁၃၆၅ မှ စ၍ အင်းဝသည် မြန်မာ တို့၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။ ခရစ် ၁၇၅၁ တွင် မွန်တို့ဖျက်၍ အင်းဝ ပျက်စီးသည်။ အင်းဝ ခေတ်တွင် မြန်မာစာပေများစွာ ထွန်းကား တိုးတက်သည်။

အင်းဝနိုင်ငံ၏ နောက်တွင်ပေါ်သောမင်းဆက်ကို ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ဟု ခေါ်သည်။ ၁၇၅၁ မှ ၁၈၈၅ အထိကို ကုန်းဘောင်ခေတ်ဟု ခေါ်ပါသည်။ မြန်မာတို့၏ နိုင်ငံရေး အာဏာ အမြင့်ဆုံး ကာလ ဖြစ်သည်။ အနုပညာ စာပေလည်း များစွာ တိုးတက်သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ ရောက်လာသဖြင့် ၁၈၈၅ မှ စ၍ မြန်မာတို့ အင်္ဂလိပ်လက်အောက်ခံ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ၄ ဇန်နဝါရီ ၁၉၄၈ ရောက်သော အခါမှ မြန်မာတို့ အင်္ဂလိပ် လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်သည်။

မြန်မာ့သမိုင်းတွင် အထူးထင်ရှားသောအချက်များမှာ

(၁) မြန်မာတို့သည် ခရစ်(၁၁) ရာစုနှစ်မှစ၍ ဗုဒ္ဓသာသနာကို လက်ခံခဲ့၍ မည်သည့်ကိစ္စမဆို ဗုဒ္ဓ သာသနာကို ထိပ်တန်းကထား၍ စဉ်းစားဆောင်ရွက်သောခေလေ့ကို ရခဲ့ပါသည်။

(၂) မျိုးရိုးစဉ်ဆက်မှာ တိဗက် တရုတ်နှင့် နီးစပ်သဖြင့် တရုတ်ဘက်မှ ခေလေ့များစွာလည်း မြန်မာ တို့ယခုတိုင် ဆက်လက်၍အသုံးပြု နေပါသည်။

(၃) ခရစ်(၁၉) ရာစုနှစ်မှစ၍ ဥရောပခေလေ့ ထိုးဖောက်လာသဖြင့် ခေတ်သစ် မြန်မာနိုင်ငံ ထူထောင် ရာတွင် ဥရောပ ခေလေ့ များစွာကို ယူငင် အသုံးပြုလျက် ရှိပါသည်။

(၄) ခေတ်အခါအလျောက် ခေလေ့များပြောင်းလဲသော်လည်း အစဉ်အလာ ခေလေ့ကို တတ်နိုင် သလောက် ထိမ်းရန် မြန်မာ တမျိုးသားလုံး ကြိုးစားလျက် ရှိပါသည်။

(၅) ယခုတိုင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြို့နေလူဦးရေနည်း၍ တောနေလူဦးရေ များသည်။ စက်ရုံ အလုပ်သမားထက် တောင်သူလယ်သမား ဦးရေများသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ယနေ့အထိ တောနေလူတို့၏ လယ်သမားနိုင်ငံ ဖြစ်ပါသည်။

(၆) မြန်မာနိုင်ငံတွင် အတူတကွ နေသော လူမျိုးများမှာ -
ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ ဗမာ၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း တို့ ဖြစ်၍ ကိုးကွယ်ယုံကြည်သော သာသနာများမှာ -

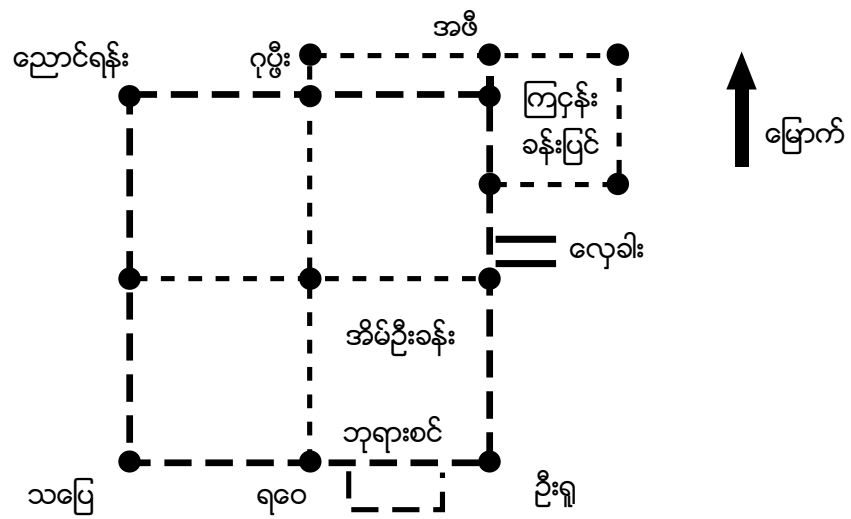
ခရစ် သာသနာ၊ ဗုဒ္ဓ သာသနာ၊ မူဆလင် သာသနာ၊ ဟိန္ဒူ သာသနာတို့ အပြင် နတ် ကိုးကွယ်ခြင်းလည်း ရှိသေးသဖြင့်

- (က) လူမျိုး အလိုက် ရိုးရာ ခေလေ့ကို ထိန်းသိမ်း နိုင်အောင် အားပေး ကူညီကြခြင်းနှင့်
- (ခ) ယုံကြည်မှု အလိုက် လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ် ခွင့်ရှိရန် ဂရုပြုခြင်း တို့မှာ မြန်မာနိုင်ငံ တွင်း၌ လူတိုင်း အထူး ဂရုပြုသော အချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ဗမာတို့မှာ အများစု ဖြစ်၍ ဗမာ့ ခေလေ့မှာ အထူး ထင်ရှားသော်လည်း အမျိုးအလိုက်၊ ယုံကြည်မှုအလိုက် အုပ်စုခေလေ့များ မှာလည်း ယှဉ်ပြိုင် ထွန်းကားလျက်ပင် ရှိပါသည်။

မြန်မာတို့ နေအိမ်

ရွာတည်ခြင်း။ ။ ယခင် အနှစ် ၁၁,၀၀၀ အထိ ယနေ့ မြန်မာနိုင်ငံဟု ခေါ်သော ဒေသတွင် နေသည့် လူတို့သည် တောင်စောင်း၌ ရှိသော ဂူတို့တွင် နေခဲ့ကြသည်။ တောင်ဘက်တွင် အပေါက်ရှိသော ဂူကို ရွေး၍ နေလေ့ ရှိပါသည်။ ရှမ်းကုန်းမြင့် အနောက်ဘက် တောင်စောင်း တွင်ရှိသော ပြဒါးလင်းဂူမှာ ထင်ရှားသော သာဓက ဖြစ်သည်။ ယခင် အနှစ် ၁၀,၀၀၀ လောက်မှ စ၍ စိုက်ပျိုး မွေးမြူရေး ပြုလုပ် တတ်ကြပြီ ဖြစ်သောကြောင့် မြစ်ဝှမ်း မြေပြန့်သို့ ဆင်းလာကာ ရွာများ တည်ကြသည်။ ယခု ရန်ကုန်၊ ပြည်၊ သရက်၊ မကွေး၊ ရေနံချောင်း၊ ပုပ္ဖိုး၊ လက်ပံခြေပေါ်၊ ထန်းမကုန်း၊ တောင်သမန်၊ ရွှေစာရုံ၊ တောင်ပြုံး၊ မိုးကုတ်၊ မြစ်ကြီးနား စသော နေရာများတွင် ရွာဟောင်းများ ရှိကြောင်း ရှေးဟောင်း သုတေသန အရ သိရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝါး၊ သက်ကယ်နှင့် ဓနိ ပေါသဖြင့် အိမ်ဆောက်သော အခါ အောက်အရပ် တွင် ဝါးအိမ်၊ ဝါးကြမ်း၊ ဓနိမိုး၊ အညာအရပ်တွင် ဝါးအိမ်၊ ဝါးကြမ်း၊ သက်ကယ်မိုး အိမ်များ ကို ဆောက်လုပ်နေထိုင်ကြပါသည်။ မိုးများသဖြင့် အိမ်ကိုမြေမှမြှင့်၍ အဆင့်ပြုလုပ် နေရသည်။ အိမ်နှင့်တွဲလျက် မီးဖိုခန်းပြုလုပ်ရန်အထိချသည်။ ရေအိုးထားရန်ခန်းပြင် ထုတ်သည်။ ဆင်း၊ တက်ရန် လှေကားတပ်သည်။ ရေချိုးခန်းနှင့် အိမ်သာကို အိမ်နှင့် တပါတည်း ထားလေ့မရှိ။ အိမ်ဆောက်သော အခါ သုံးပင် နှစ်ခန်း ဆောက်သည်။ အိမ်တိုင် ထူလျှင် ဦးရှု၊ ကြာငှန်း၊ ညောင်ရန်း၊ သပြေ၊ ရဝေ၊ ဂုပ္ဖိုးဟု အစဉ်လိုက် ထူသည်။

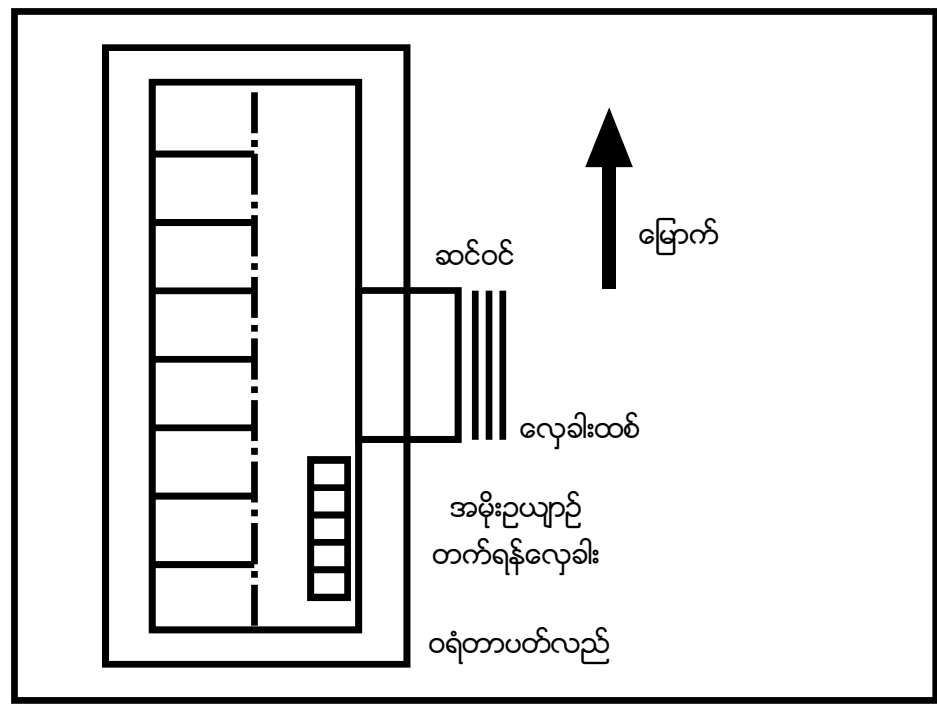


အိမ် လှေကား ထစ်ကို စုံ၊ မတတ်၊ မ၊ သာတတ်သည်။ ရွာကို ခြံပတ် ဝိုင်း၍ ကာရံသည်။ ရွာတရွာတွင် အိမ်ခြေ သုံးအိမ်မှ အထက် ရှိသည်။

မြို့တည်ခြင်း။ ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှေးအကျဆုံး မြို့များမှာ -

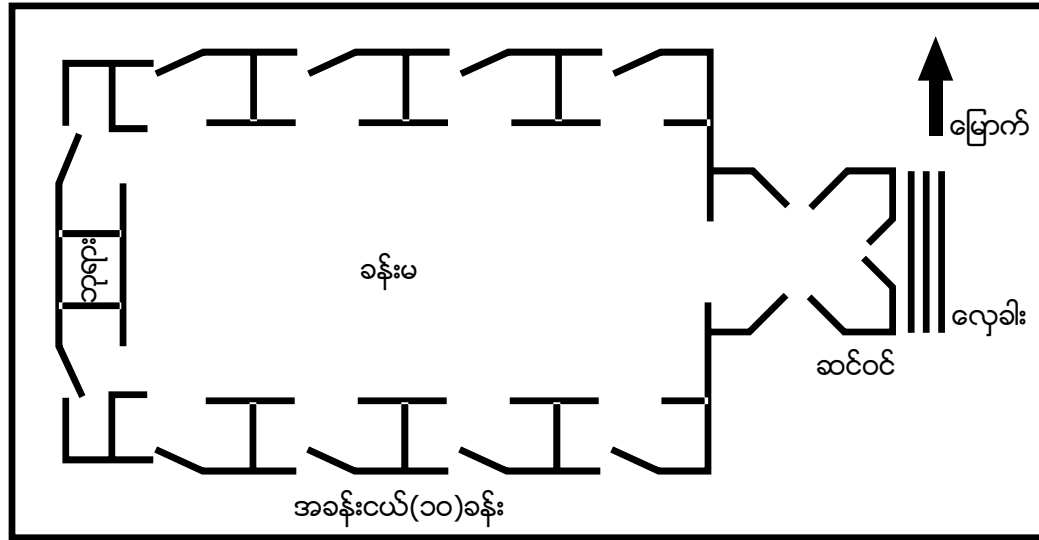
- (၁) မိုင်းမော၊ ယခု ဂူမဲမြို့အနီးတွင်ရှိသည်။ ယခင်အနှစ် (၂၀၀၀) ကျော်က တည်သော မြို့ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။
- (၂) ဗိဿနီး၊ ယခု တောင်တွင်းကြီး မြို့အနီးတွင် ရှိသည်။ ယခင်အနှစ် (၂၀၀၀) က တည်သော မြို့ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။
- (၃) ဟန်လင်း၊ ယခု ဝက်လက်မြို့ အနီးတွင် ရှိသည်။ ယခင်အနှစ် (၁၇၀၀) က တည်သောမြို့ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။
- (၄) သရခေတ္တရာ၊ ယခု မော်မြို့အနီးတွင် မော်ဇာခေါ်သည်။ ယခင်အနှစ် (၁၆၀၀) က တည်သော မြို့ဖြစ်သည်ဟု ယူဆသည်။

ထိုမြို့များတွင် သစ်၊ ဝါး၊ သက်ကယ်ကို သုံး၍ အိမ်များကို တည်ဆောက်မည် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အုတ်တိုက်များသာ ကျန်ရစ်ပါသည်။ ဗိဿနီးမှ အုတ်တိုက်အိမ် တခုမှာ အခန်း ရှစ်ခန်း၊ ခန်းမ၊ ဆင်ဝင်၊ ဝရံတာ၊ ပတ်လည် ရှိသည့်အပြင် အမိုးဥယျာဉ် ရှိသည်။



အခန်းငယ်ရှစ်ခန်း၊ ခန်းမ၊ ဆင်ဝင်၊ ဝရံတာပတ်လည်နှင့် အမိုးဥယျာဉ်ရှိသော ဗိဿနီးတိုက်

ပုဂံမြို့ကို ယခင်အနှစ် (၈၀၀) ကတည်ဆောက်ခဲ့သည်ဟုယူဆသည်။ ပုဂံမြို့မှာလည်း သစ်၊ ဝါးအိမ်များပေါ်မည် ဖြစ်သော်လည်း အုတ်တိုက်များသာကျန်ပါသည်။ အုတ်တိုက်ကို အလယ် ခန်းမ ထား၍ အခန်းငယ်များ ရံလျက် ဆောက်လေ့ရှိပါသည်။

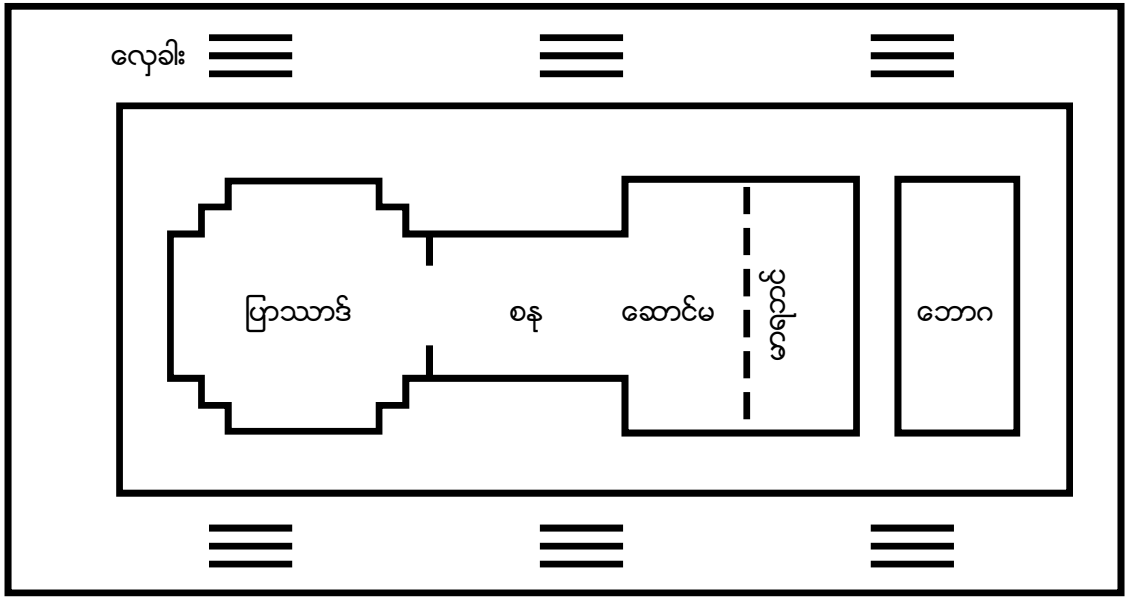


ပုဂံကုလားကျောင်းခေါ် တိုက်ကျောင်း

မြန်မာ ဗုဒ္ဓသာသနာ ဘုန်းကြီးကျောင်းကို ဆောက်သောအခါ -

- (၁) ပြာသာဒ်
- (၂) စန
- (၃) ဆောင်မနှင့်
- (၄) ဘောဂ

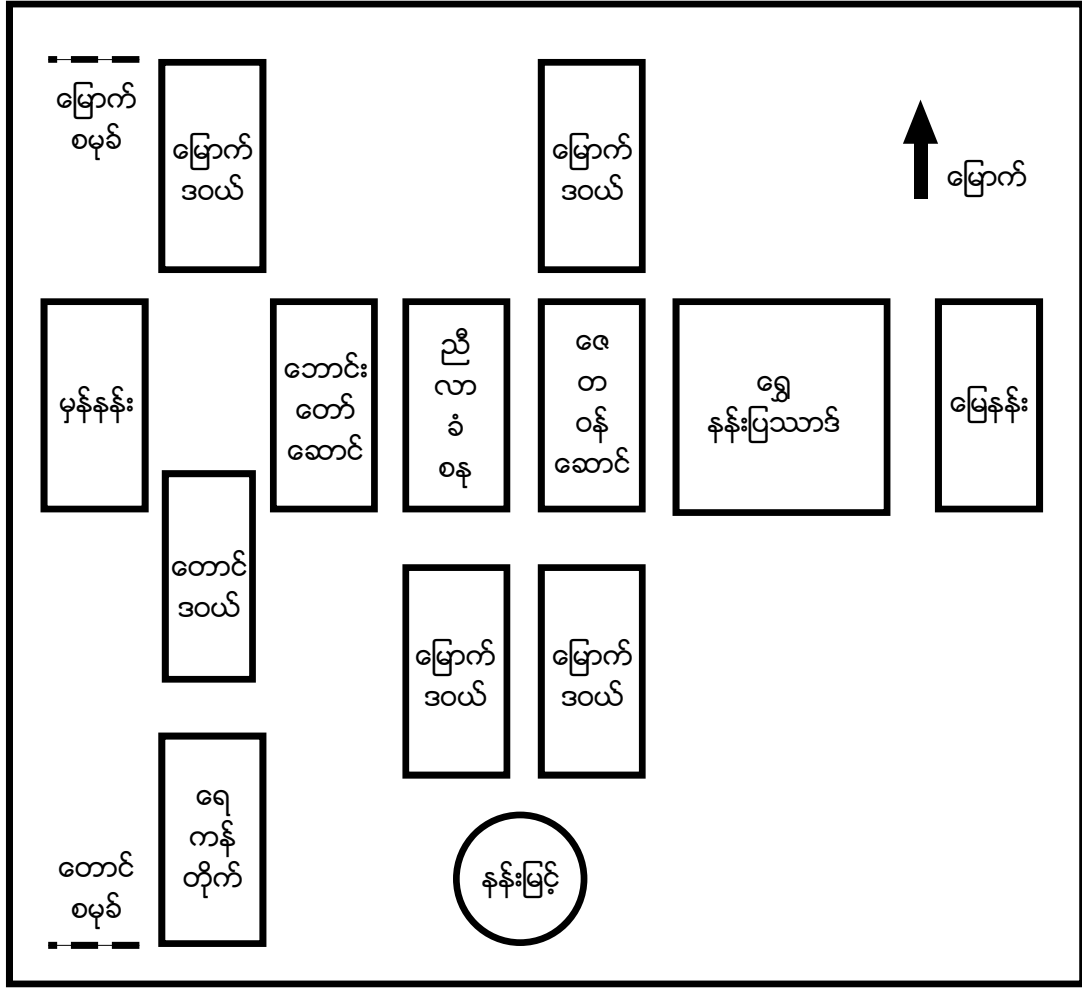
ဟူ၍ အပိုင်းလေးပိုင်းပိုင်းကာ ဆောက်လေ့ရှိသည်။



မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းကြီးကျောင်း

မြန်မာမင်းတို့ နန်းတော်ဆောက်သောအခါ ပုဂံခေတ် ခရစ်(၁၁)ရာစုနှစ်မှစ၍ အမြဲပင် သစ် နန်းတော်သာဆောက်သည်။ မြေအုတ်၊ ကျောက်အုတ်တို့ဖြင့် ဆောက်သည်ကို မတွေ့ရပါ။ ပြာသာဒ်တို့ကို ဗုဒ္ဓသာသနာ ဘုန်းကြီးကျောင်းများမှာကဲ့သို့ပင် ပုံဖော်သဖြင့် ဘုန်းကြီး ကျောင်းနှင့်နန်းတော်မှာ လှပတင့်တယ်ခြင်းအဆင့်တူညီသည်ဟု ပြောနိုင်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ သစ်ဖြင့်သာ နန်းတော်ဆောက်သည်မှာ

- (၁) မြန်မာတို့ သစ်သား ပန်းပုပညာတွင် ထူးချွန်သောကြောင့်တကြောင်း
 - (၂) မြန်မာနိုင်ငံ ရာသီဥတုနှင့် အသင့်တော်ဆုံးဖြစ်သဖြင့်တကြောင်း
- ဤအကြောင်း နှစ်ကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်မည်ဟုထင်ရပါသည်။ မန္တလေးတွင် ၁၈၅၉ က တည်ဆောက်ခဲ့သော နန်းတော်မှာ ကျယ်ပြန့်သော မြေကွက်တခုတွင် လှပသောအဆောင် များစွာကို ပူးတွဲ ဆောက်လုပ် ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။



မန္တလေးနန်းတော် ဖွဲ့စည်းပုံ

မှန်နန်းမှအနောက်ဘက်သည် မိဖုရားတို့အတွက် သီးသန့်ထားသောအပိုင်း ဖြစ်၍ သာမန်အားဖြင့် ယောက်ျားမဝင်ရသောနေရာဖြစ်ပါသည်။ အိမ်၊ ဘုန်းကြီးကျောင်း၊ ဘုရားကျောင်း နှင့် နန်းတော်တို့တွင်၊ မှတ်သားရန် ထူးခြားချက် တစ်ခုမှာ မည်သည့် အဆောက်အဦ တွင်မျှ မြေညီထပ် (သို့မဟုတ်) ပထမ အဆင့်ထက် ပို၍ ဒုတိယထပ်၊ တတိယထပ် စသဖြင့် မရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘုရား၊ ရဟန်း၊ မင်း စသော မြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အပေါ်၌ မည်သူမျှ မနေရာ၊ မနေသင့်ဟူသော အယူအဆပင် ဖြစ်ပါသည်။ နောင်အခါ အိန္ဒိယနှင့် ဥရောပအိမ်ပုံစံများကို ယူ၍ အိမ်ကို နှစ်ထပ် ဆောက်သော အခါ၌ပင် အိမ်၏ အရှေ့ပိုင်းတွင် အပေါ်ဆင့် မရှိစေရအောင် ပုံစံတမျိုးထွင်၍ဆောက်ပါသည်။ အိမ်၏ နောက်ပိုင်း၌သာ အထက်ဆင့်ထားသောအိမ်ကို (မွန်)အိမ်ဟု ခေါ်လေ့ရှိပါသည်။ အိမ်တွင် အဆင့်နှစ်ဆင့်ထားခြင်း၊ အိမ်ရှေ့တွင်ဆင်ဝင်ထားခြင်း၊ ဝရံတာ ပတ်လည် ကပ်ခြင်း၊ အိမ်ရှေ့လှေကား၊ နောက်ဖေးလှေကား ဟူ၍ လှေကား နှစ်စင်း တပ်ခြင်း တို့မှာ ၁၉ ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်း တွင်မှ ပေါ်ပေါက် လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ပြင် အိမ်နှင့် တပါတည်း ရေချိုးခန်း၊ အိမ်သာခန်းနှင့်သိုလှောင်ခန်းများ ထားခြင်းကို နောက်ပိုင်းခေတ်ပေါ် အဆောက်အဦ များ၌ သာတွေ့ရပါသည်။

မြန်မာတို့ အဝတ်

မြန်မာတို့သည် တိဗက်တရုတ်ဘာသာစကားအနွယ်ဝင် လူမျိုးများဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရှေးအခါက တိဗက် (သို့မဟုတ်) တရုတ်တို့နှင့်အဝတ် ဝတ်ပုံချင်း၊ တူရန် အကြောင်းရှိပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဆံပင်ရှည်ထားကာ ဆံပင်ကိုစည်းနှောင်ထားရန် အဝတ်တစ်ခုကိုသုံးမည်။ ကိုယ်ဝတ် အင်္ကျီပွပွကို ဝတ်မည်။ ဘောင်းဘီကို အောက်ပိုင်း အတွက် သုံးမည်။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး ဝတ်ဆင် ပုံချင်း များစွာ ခြားနားလှမည် မဟုတ်ပါ။

ခရစ် (၉) ရာစုနှစ် အကုန် လောက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်း မြေပြန့်သို့ ဝင်ရောက် နေထိုင်ကြသော အခါ ရာသီဥတု အေးသော သမပိုင်း ဒေသမှ ရာသီဥတု ပူသော အပူပိုင်း ဒေသသို့ ပြောင်းရွှေ့ နေထိုင်ရပြီ ဖြစ်သောကြောင့် ယခင် အသုံးပြုသော ခန္ဓာကိုယ် အားလုံးကို ဖုံးအုပ်သည့် အဝတ်အထည်များ မလိုတော့ပါ။ ထို့ပြင် အိန္ဒိယ ယဉ်ကျေးမှုကို

ကိုးကွယ် ယုံကြည်မှု အစပြု၍၊ အထင်ကြီးလျက် လက်ခံစ ပြုလာသော အခါ အိန္ဒိယ ဓလေ့နှင့် အကျုံးဝင်သော အဝတ် တန်ဆာ တို့ကို ယူငင် သုံးစွဲ လာကြသည်။ အထူးသဖြင့် အောက်ပိုင်း အဝတ် ဖြစ်သော ဘောင်းဘီကို စွန့်၍ အိန္ဒိယ၏ အဝတ် အမျိုးကို အခြေခံလျက် ယောက်ျားတို့အတွက် ပုဆိုး၊ မိန်းမတို့အတွက် ထဘီကို တီထွင်အသုံးပြုလာပါသည်။ ယောက်ျားတို့ အတွက် ပုဆိုး အပြင် လုံချည်ကိုလည်း တောင်ပိုင်း အိန္ဒိယ အမျိုးသား တို့ကို တုလျက် ယူငင် ဝတ်ဆင်ကြမည် ဖြစ်ပါသည်။

သာမန်အရပ်သားများတွင် အဝတ်ဆင်ပြင်ရာ၌ တရုတ်ဓလေ့နှင့် အိန္ဒိယဓလေ့ ပေါင်းစပ် လျက်ရှိသလို နန်းဓလေ့တွင်လည်း ဓလေ့နှစ်မျိုး ပေါင်းစပ်လျက်ရှိခဲ့ရပါသည်။ ဥပမာ၊ သဘင်ပွဲ တက်သောအခါ ဝတ်ရသည့်ဝတ်စုံတွင် ပေါင်းဝတ်လုံတို့မှာ တရုတ်ပုံစံ များသော် လည်း စလွယ်နှင့် ခြေခင်းတို့မှာ အိန္ဒိယပုံစံပင် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာတို့ မြန်မာမြေပြန့်သို့ ရောက်သောအခါ ကိုယ်ခန္ဓာတွင် လှပဆန်းကျယ် သော အရပ်များထိုးနှံသော ထိုးကွင်းဓလေ့ ရရှိလာပါသေးသည်။ ထိုးကွင်းမှာ လှပစေလို၍ ထိုးသည့် အပြင် ဓားပြီး၊ တုတ်ပြီးစသဖြင့် အစွမ်းသတ္တိထူးကိုရမည် ယုံကြည်လျက် ဂါထာနှင့် အင်အားများကို ရေးထိုးသည်လည်း ရှိပါသည်။

ပုဂံခေတ်မှစ၍ ဘုရားဂူကျောင်း နံရံတို့တွင် ဆေးရေးပန်းချီကားများရှိသဖြင့် အဝတ်ပုံစံများ ကို ခေတ်အလိုက် အတိအကျ သိရှိရပါသည်။

ဒေါက်တာသန်းထွန်း

မြန်မာဆိုတာ

"သမိုင်းဆိုတာ မအ အောင်လို့သင်တာဖြစ်တယ်။ မြန်မာသမိုင်းဟာ ပုံပြင်
နဲ့ သမိုင်းခွဲမရအောင်တွဲနေတယ်။ စာသင်ကျောင်းတွေမှာ ဆရာနဲ့တပည့်တွေပါ
အဖြစ်အပျက်နဲ့ ပုံပြင်ကို မခွဲတတ်အောင်ရှိနေတယ်"

ဒေါက်တာသန်းထွန်း